

TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY RAHBARNING VAZIFALARI

Xusanova Yulduzxon Kurbonovna

Andijon viloyat Izboskan Tuman 27-son DMTT direktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada naktabgacha ta'limda ta'lim samaradorligini oshirishda rahbarning roli va rahbar faoliyatni qanday olib boorish kerakligi aytib o'tilgan.

Аннотация: В этой статье упоминается роль лидера в повышении эффективности обучения в дошкольном образовании и способы ведения лидерской деятельности.

Abstract: In this article, the role of the leader in improving the effectiveness of education in pre-school education and how to conduct leadership activities are mentioned.

Kalit so'zlar: rahbar, imidj, qobiliyat, faoliyat, boshqaruv tizimi, **kompetentlik**, Rahbar kompetentligi.

Ключевые слова: лидер, имидж, способности, деятельность, система управления, компетентность, Лидерская компетентность.

Key words: leader, image, ability, activity, management system, competence, Leader competence.

Ta'lim samaradorligini oshirishda zamonaviy rahbarning vazifalari nafaqat ma'muriy boshqaruv bilan cheklanmaydi, balki ta'lim jarayonini yaxlit boshqarish, ilg'or texnologiyalarni qo'llash va inson resurslarini rivojlantirishdan iboratdir. Bunday yondashuv nafaqat muassasa samaradorligini oshiradi, balki jamiyatga yuqori malakali va har tomonlama rivojlangan avlodni yetkazib berishga xizmat qiladi. Zamonaviy rahbar ta'lim samaradorligini oshirish uchun o'z ishida keng ko'lamli yondashuvlardan foydalanishi lozim. Bu nafaqat ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, balki barcha ishtirokchilar — o'qituvchi, o'quvchi va ota-onalar o'rtasida samarali hamkorlikni ta'minlashni talab etadi. Rahbarning samarali boshqaruvi ta'lim tizimini yuqori darajaga olib chiqib, milliy va xalqaro miqyosda yuqori natijalarga erishishga xizmat qiladi.

Zamonaviy rahbar qanday bo'lishi kerak:

 Hozirgi vaqtda axborot sirini saqlash yoki axborot resurslariga kirishni cheklash haqida gapirish mantiqsiz. Bugungi kunda aniq va to'liq ma'lumot nafaqat rahbarga, balki u boshchiligidagi butun jamoaga ham tegishli bo'lishi kerak. Bu xodimlarning ulardan nimani talab qilishlarini aniq bilishlari va tushunishlari hamda

mavjud bo'lgan barcha axborot resurslaridan to'liq foydalanishlari uchun zarur shartdir, shunda ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar nafaqat hozirgi vaqtga to'g'ri keladi, balki ertangi kun uchun ham istiqbolli bo'ladi.

✚ Hozirgi vaqtda axborot sirini saqlash yoki axborot resurslariga kirishni cheklash haqida gapirish mantiqsiz. Bugungi kunda aniq va to'liq ma'lumot nafaqat rahbarga, balki u boshchiligidagi butun jamoaga ham tegishli bo'lishi kerak. Bu xodimlarning ulardan nimani talab qilishlarini aniq bilishlari va tushunishlari hamda mavjud bo'lgan barcha axborot resurslaridan to'liq foydalanishlari uchun zarur shartdir, shunda ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar nafaqat hozirgi vaqtga to'g'ri keladi, balki ertangi kun uchun ham istiqbolli bo'ladi.

✚ Jamoaning to'g'ri motivatsiyasi, har bir xodimning yakuniy natijasiga qiziqishni oshirish - zamonaviy rahbar buni yaxshi bilishi kerak. U o'z vakolatlarini kengaytirish, uni boshqaruv masalalarini hal qilishga jalb qilish uchun har bir xodimining muvaffaqiyatini ta'minlashi kerak. O'zining qadr-qimmatini his qilgan holda, har bir xodim o'z iste'dodi va imkoniyatlarini maksimal darajada oshirishi mumkin, o'zini o'zi anglash uchun to'siqlarni ko'rmaydi. Rahbar maqsadni aniq ko'rishi, uni shakllantira olishi va o'z jamoasini muvaffaqiyatga erishishi kerak.

✚ Shu bilan birga, u tashkilotning asosiy qiymati mutaxassislar, yuqori malakali odamlar ekanligini tushunishi kerak. Bu shuni anglatadiki, u har birining jamoada ishlashini sozlashi kerak, shunda orkestr singari har biri o'z rolini o'ynaydi, lekin ular birgalikda uyg'un va uyg'unlashadi.

✚ Boshqaruv uslubi vaqt talablariga javob beradigan yaxshi rahbar nafaqat vazifalar qo'yadi va ularning bajarilishini nazorat qiladi, balki namuna ham ko'rsatadi. Ha, buning uchun siz nafaqat uning xodimlari o'z ishlarida foydalanadigan barcha vositalarni o'zlashtiribgina qolmay, balki yangi usul va usullarni o'z jamoalari a'zolariga o'rgatish bilan birga doimiy ravishda joriy etishingizga to'g'ri keladi.

✚ Bugungi kunda etakchi bo'lgan rahbar yangi narsalarni o'rganishdan qo'rqmasligi kerak, demak u qo'rqmaslik va xatoga yo'l qo'ymaslik kerak. Asosiysi, buni o'z vaqtida payqash, tuzatish va jasorat bilan tan olish. Bu rahbarni umuman zaiflashtirmaydi, chunki ba'zilariga o'xshab ko'rinadi, aksincha vakolatni mustahkamlashga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim tizimida rahbarning roli beqiyosdir, chunki samaradorlikni oshirish ko'p jihatdan tashkilotdagi boshqaruv sifatiga bog'liq. Ta'lim muassasasi rahbari nafaqat tashkiliy masalalarni hal qilishi, balki zamonaviy texnologiyalar, ilg'or metodikalar va inson resurslaridan samarali foydalanishni tashkil etishi lozim. Quyida ta'lim samaradorligini oshirishda zamonaviy rahbarning asosiy vazifalari yoritib berilgan:

Strategik boshqaruvni amalga oshirish

- **Kelajak ko‘rishini shakllantirish:** Muassasaning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish.
- **O‘quv jarayonining sifatini oshirish:** Ta’lim jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirish.
- **Maqsadli dasturlarni joriy etish:** Qisqa va uzoq muddatli maqsadlarni aniqlab, ularni amalga oshirish uchun resurslarni safarbar qilish.

Ko‘p tomonlama hamkorlikni ta’minlash- Ota-onalar, jamiyat, davlat tashkilotlari va xalqaro hamkorlar bilan uzviy aloqalarni shakllantirish zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismidir. Bu aloqalar moliyaviy va ma’naviy resurslarni jalb etish imkonini beradi.

Rahbar- bu kim?

- Ta’limiy samaradorlikni oshirishda yetakchi bo‘lishi lozim.
- Rahbar ijtimoiy shaxs sifatida ishlab chiqaruvchi kuchlar va ishlab chiqarish resurslarini birlashtirib, uning asosiy harakatlantiruvchi kuchini boshqaruvchi sifatida omilkorlik bilan ish yurituvchi shaxsdir.
- Rahbar har qanday ishni amalga oshirish uchun, avvalo, mustaqil qaror qabul qiladi. Bu qaror rahbarning tadbirkorlik, ishbilarmonlik faoliyati maqsadini belgilaydi.
- Rahbar o‘z sohasiga yangi g‘oya, yangi tashabbus, yangi texnologiyalarni joriya etuvchi tadbirkor shaxsh hisoblanadi.
- Rahbar mehnati, ayni vaqtda tadbirkorlikka asoslangan mashaqqatli faoliyat hisoblanadi, unga sarflangan kuch, maglag‘ ba’zan vaqtincha foyda emas, zarar keltirish, muassasa foyda o‘rniga zarar ham ko‘rishi mumkin. U bunday holatlarni oldindan ko‘ra olishi va bunga tayyor turishi, zarur bo‘lganda, faoliyatini qayta boshlashi, o‘zida bunga kuch-g‘ayrat topa bilishi lozim. Ta’lim muassasasi rahbarlari ta’lim-tarbiya jarayonini kompetentli boshqarish jarayonida o‘ziga xos vazifalarni bajarishi talab qilinadi: loyihalashtirish, tashkillashtirish, tahlil qilish, nazorat qilish va motivatsiyalash. Rahbar ushbu vazifalarning hammasini o‘zaro uyg‘unlashtirgan holda o‘z faoliyatini amalga oshirishi darkor.

Ijodkorlik va innovatsiyani rag‘batlantirish

- **Ijodiy muhit yaratish:** O‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiruvchi o‘quv xonalarini tashkil etish (masalan, STEAM laboratoriyalari).
- **Innovatsion fikrlashni shakllantirish:** O‘quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun o‘quv jarayonini qayta qurish.

• **Yangi yondashuvlarni sinash:** Ilgʻor mamlakatlarning tajribasiga asoslangan yangi metodlarni taʼlim tizimiga integratsiya qilish.

Xulosa qilib aytadigan boʻlsak, rahbar xodimlar oʻzining ish yuritish uslublarini turli xil darajada amalga oshiradilar. Bunga juda koʻplab misollar ham keltirishimiz mumkin. Har bir rahbar oʻzining imidji orqali boshqa xodimlarni oʻziga jalb qila olishi, oʻzining ish uslubini ham shu orqali oʻzgalarga yaxshi tushuntira olishi va shu bilan birgalikda imidji orqali boshqaruv jarayonini yaxshi yoʻlga qoʻya olishi mumkin. Chunki, rahbar eng avvalo oʻzini tushunishi, oʻzining ish uslubini, tashqi qiyofasini oʻzi yaratib olishi zarur. Rahbar nazariy bilim va amaliy koʻnikmaga ega boʻlishi, shuningdek, uning qanday strategiya va usullarni qoʻllashi, muomala madaniyati, jamoasiga nisbatan motivatsiyasi, histuygʻulari, boshqarish jarayonidagi murakkab muammolarni hal qila olishi uning kompetentligini belgilab beradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. K.A. Mamatkulova Taʼlim tizimida rahbar va boshqaruv kadrlarga qoʻyilgan zamonaviy talablar. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10810242>
2. M.SHarifxoʻjaev, Yo.Abdullaev “Menejment” Toshkent. “Mehnat” 2000 y.
3. SH.N. Zaynutdinov va boshqalar. Menejment asoslari. T. Moliya-2001y.
4. R.I.Gumish, Matmurodov F.I. Innovatsion menejment Toshkent 2008 y.
5. Matmurodov F.I. Maʼmuriy menejment Toshkent 2008 y.